

Xeyrəddin Qoca – 70

Xeyrəddin müəllimlə bir neçə dəfə onun ata yurduna səfər etmiş. Hər dəfə hələ Bakıdan çıxmamış eyni sözü təkrarlayıb:

–Gərək sənə Heydər Əliyevin bizim kənddə, pambıqçılar qarşısında dayanıb çıxış etdiyi yeri mütləq göstərəm.

Elə dediyi kimi də eləyir. Kəndin girəcəyinə çatan kimi maşını həmin səmtə sürüb əliylə işarə verir:

–Bax, orada dayanmışdı.

Sanki hər şey indi baş verir, hadisəni detallarıyla təsvir edir:

– Camaat diqqətlə qulaq asırdı.

Mən kənd uşaqlarıyla birlikdə bu biri tərəfdə dayanıb heyrlə baxırdım... Və əlavə eləyir:

–Azərbaycanın hər qarışında, hər kənddə, qəsəbədə, şəhərdə Heydər Əliyevin ayaq izləri var. Onun yaşadığı hər gün bir tarix, dediyi hər söz bir hadisədir. O, böyük şəxsiyyətdir. Heydər Əliyevin dayandığı yer Xeyrəddin müəllim üçün yalnız onun çıxış etdiyi, insanlarla görüşdüyü yer daha geniş və həm də daha çox rəmzi mənə daşıyır. Heydər Əliyevin dayandığı yer və görüşü canlı xatirədir, tarixə çevrilmiş zamandır, tarixin möhtəşəm heykəlidir, ədalətin zəfər çaldığı, yaşadığı bir məkandır. Əlahəzrət tarix hər addımbaşı bir həqiqəti təsbit edir: böyük şəxsiyyətləri, onların böyük əməllərini dəyərləndirmək üçün yaradıcı duyum, intellekt, fəhm yetərli deyil. Hər şeydən öncə böyük hüner gərəkdir. Müşahidələr deməyə əsas verir ki, qələm adamları çox vaxt yaddaşlara, ictimai düşüncəyə istedadları ilə yox, cəsarətli addımları, konkret və birmənalı mövqeləri ilə daxil ola biliblər. ... Mən Xeyrəddin müəllimin adını ilk dəfə 1990-cı ildə eşitdim.. Əli-ayağı qanlı, düşüncəsi, alını, vicdanı ləkəli Qorbaçov hakimiyyətinin antiəliyəv kampaniyası başlamışdı. Hücumlər fərqli cinahlardan yönləndirilir.

İlk növbədə ermənilər fəallaşmışdılar.

Hələ Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsində işləyərkən Qarabağ təşkilatının liderlərindən olan İqor Muradın təhdid dolu məktubunda yazırdı:

“Əliyev, mən sizi Naxçıvan-da, DQVM – də, Azərbaycanda ermənilərə qarşı keçirdiyiniz siyasətə görə müqəssir hesab edirəm.

Babək Səhl Sumbatın qəsdinin qurbanı olub.

Aram Yevgenyan Fətəli Xan Xoyskini qətlə yetirib.

Nəriman Nərimanovun və 1937-ci il qurbanlarının faciəvi taleyinə sarkisyanların, mirzoyanların əliylə

son qoyulub.

Növbəti hədəf Heydər Əliyevdir.”

Dahi Azərbaycan oğlunun ali siyasi məqamından istefa verməsi ermənilərin əl- qolunu açmışdı. Erməni lobbisi, erməni millətçiləri Heydər Əliyevin vəzifədən gedişini özlərinin milli bayramı kimi qarşılayırdılar.

Zori Balayan Ermənistan rəhbərlərinə müraciət edirdi:

edirdim, tam səmimiyyətlə deyim ki, bundan məmnun olurdum. Çünki təsəvvür edin, mənəvi cəhətdən çox ağır vəziyyətdə yaşayan insan – cəmiyyətdən təcrid edilmiş, bəzi adamların nankorluğunu, xəyanətkarlığını görmüş insan bir də görür ki, qapı açılır, heç gözlənilmədən, heç tanımadığın bir adam gəlib özünü təqdim edir və öz münasibətini bildirir.”..

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müsahibələrindən kiçik bir parçanı əlavə etsək, antiəliyəv kampaniyasının miqyası

təmənnasız savaşa işarə edərək aeroporta, onu qarşılamağa gəlmiş Xeyrəddin Qocaya demişdi: –Xeyrəddin, sən özünü əjdahaların, ilanların içinə atmısan!...”

Təbii ki, “əjdahalar, ilanlar” Xeyrəddin Qocanın yazılarını cavabsız qoymurdular.

Məqam düşən kimi ipə-sapa yatmayan müəllif öz cəsarətinin “layiqli” qarşılığını alırdı. Heydər Əliyevi müdafiə etdiyi üçün “Dan ulduzu” qəzetindən kənarlaşdırıldı. Cəmi 11 gün idi ki, işlədiyi “Sərhəd” qəzetindən yasaq olunmuş möv-

küçədə, çayxanada, hər yerdə, imkan düşən hər adi fürsətdə, lazım gəlsə, mübahisə edən, israrla “o kişi mütləq qayıdacaq və qayıtlmalıdır” deyən Xeyrəddin Qocanın məntiqinə, uzaqqörenliyinə verilən tarixi və siyasi bir bəraətdir.

Mən Xeyrəddin müəllimi həmişə prinsipial, ədalətsizliyə qarşı barışmaz və həmişə haqlı gördüm.

Hələ BDU-nun tələbəsi ikən, mənə əməkdaşlığa cəlb edib, işə götürdüyü “Yeni Azərbaycan” qəzetinə aqalığ etmək istəyən, hikkəsi, ədası yerə-göyə yerləşməyən bir partiya funksionerinə verdiyi sərrast cavabı xatırlamağım yerinə düşər: “Tez-tez zəng edib əməkdaşları narahat edirsən, işimizə mane olma”.

Xeyrəddin müəllimin o xəbərdarlığından sonra heç kimin bizi narahat etməyə cəsarəti çatmadı.

Xeyrəddin Qoca öz sabit qədəmləriylə yoluna davam edir.

O, Yeni Azərbaycan Partiyası yaranandan bu günə kimi partiyanın ali qurumunun –Siyasi Şuranın üzvüdür.

Xeyrəddin Qoca respublika mətbuatında silsilə yazılar yazmaqda davam edir.

Təsədüfi deyil ki, Yeni Azərbaycan Partiyası təsis edildəndən sonra Heydər Əliyev partiyanın mətbu orqanı olan “Yeni Azərbaycan” qəzetinin baş redaktorluğunu Xeyrəddin Qocaya tapşırırmışdı. Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi və istəyi ilə yenidən hakimiyyətə qayıdandan sonra Xeyrəddin Qoca 1995-ci ildə 1-ci çağırış Milli Məclisin deputatı seçildi.

O, 1997-ci ildə Türkiyə Cümhuriyyətinin İstanbul şəhərində Azərbaycan Respublikasının baş konsulu təyin edildi. Birinci dərəcəli fəvqəladə və səlahiyyətli elçi rütbəsində Xeyrəddin Qoca bir diplomat kimi iki qardaş ölkə arasında əlaqələrin inkişafına öz töhfəsini verdi.

Xeyrəddin müəllim öz dəst-xətti olan yazıçıdır. Hekayələrin, dram əsərlərinin müəllifidir. 6 pyesi tamaşaya qoyulub. Onlarla bədii, publisistik kitabı nəşr edilib.

Xeyrəddin Qoca ictimaiyyət tərəfindən qəbul edilən və sevilən bir şəxsiyyətdir, diplomatdır, böyük ziyalıdır, həyatın bütün sınaqlarından alnıaçıq çıxıb bilmiş mətin silahdaşdır. O, fəaliyyət göstərdiyi bütün sahələrdə fədakarlıq nümunəsi sərgiləyib. Fədakarlıq onun alın yazısı, ədəbi-ictimai missiyasıdır.

70 yaş müdrikliyin, həyat eşqinin çiçəkləndiyi bir vaxtdır.

Yanvarın 29-da Xeyrəddin müəllimin həyatında yeni və məhsuldar bir mərhələ başlayır...

Alqış MUSAYEV,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Yazıçı, publisist, diplomat

dəqiqləşər: “Atamın istefasından sonra bizə təzyiqlər başladı. Biz iş yerlərimizi itirdik”...

Xeyrəddin Qoca Heydər Əliyevin ifadəsi ilə desək, onun tanımadığı adamlardan biri idi. (Hətta o illərdə Ədliyyə Nazirliyindəki işini itirmişdi. Mənzil növbəsi başqasına verildiyindən Mərkəzi Komitəyə göndərdiyi teleqram nazirin xoşuna gəlmədiyi üçün)

Heydər Əliyevin tanımadığı adamlar isə antiəliyəv kampaniyasına qarşı öz etiraz səsinə ucaldırdı. O dövrü xatırlayanlar unutmayıb ki, 90-cı illərdə onun yaratdığı və baş redaktoru olduğu “Dan ulduzu” qəzeti əldən-ələ gəzirdi.

Xeyrəddin müəllimin yazılarını oxuyanlar təəccüblə bir-birlərindən soruşurdular:

“Bu qurd üreyi yeyən adam kimdir?”

Sadə bir jurnalist. 1950 -ci ildə Ağdaş rayonunun Qulbənd kəndində anadan olmuşdu. Oxumaq, çalışmaq, valideyinlərinə, qardaş-bacılarına arxa, kömək olmaq istəyi onu 17 yaşından Bakıya gətirmişdi. Tələbəlik illəri, yataqxana həyatı, maddi çətinliklər, tez-tez dəyişən kirayə ünvanları kimi məhrumiyyətlər və s. xatirələrdə dərin iz buraxıb.

Mənzili, bağı, maşını, bir sözlə, heç bir ciddi maliyyə, sosial dayacağı olmayan jurnalistin Mərkəzi hakimiyyətin xeyir-duasıyla yerli kommunist rəhbərliyinin həyata keçirdiyi antiəliyəv təbliğatına qarşı müharibə elan etməsi əməlli-başlı rezonans doğurmuşdu...

Onu danışmağa vadar, yazmağa məcbur edən nə idi? Əslində, o zaman çoxlarını düşündürən bu sualın sadə bir cavabı vardı: Heydər Əliyevə qarşı yönələn ədalətsizlik.

1990-cı il iyulun 20-də bütün əngəlləri, maneələri aşaraq Moskvadan Bakıya qayıdan dahi öndərimiz şəxsən tanımadığı bir jurnalistin onun uğrunda apardığı

zudan – Heydər Əliyevdən yazdığına görə uzaqlaşdırıldı.

Sonra işlədiyi “Mədəniyyət” qəzetindən də getməli oldu. Onu “Mozalan” qəzetindən də çıxardılar. Əhvalat belə olmuşdu: Ağdaşdan, anasının yas mərasimindən qayıdan Xeyrəddin Qoca qəzetdə Heydər Əliyev haqqında iftira dolu bir məqalənin dərc edildiyini görüb “Səs” qəzetində iftiranın müəllifinə sərt şəkildə cavab vermişdi.

Xeyrəddin Qocanın ardıcıl olaraq cəzalandırılması Heydər Əliyevin Kommunist Partiyasının sıralarını tərk edərək qeydiyyatda olduğu SSRİ Nazirlər Sovetinin partiya təşkilatına məktub-bəyanatında öz əksini tapmışdı: “...Azərbaycanda mənim çıxışlarımı dərc edən qəzet redaktorları, jurnalistlər işdən çıxarılır, təqiblərə məruz qalırlar...”

Ümumiyyətlə, o dövrün ictimai-siyasi xarakterini, Xeyrəddin Qocanın yazılarına istinad etmədən tədqiq etmək mümkün deyil...

“Vətən səsi” qəzetində dərc etdirdiyi “Niyyə susurlar?” sərlövhəli məqalədə oxuyuruq: “840 nömrəli Nəhrəm seçki dairəsindən Heydər Əliyev Azərbaycan xalq deputatlığına namizəd irəli sürülmüşdür. Neçə gündür respublika mətbuatını ələk-vələk edirəm, radio, televiziya verilişlərini izləyirəm, bu barədə heç bir məlumata rast gəlmirəm.

Görəsən, respublika mətbuatı, radio–televiziya hələ nə qədər susacaq? Ümumiyyətlə, bilmək istəyirəm, bu nə deməkdir? Axı, heç bir mədəni xalqda özününkünə belə laqeyd münasibət bəsləməzlər!”.

Xeyrəddin Qocanın fəaliyyəti nəticəsiz qalmadı. Nəhayət ki, onun yazıları laqeydliyin tilsimini qıra bildi. İctimai fikrin Heydər Əliyevin müdafiəsi istiqamətinə yönəlməsində, xalqın öz xilaskarı ətrafında təşkilatlanmasında Xeyrəddin müəllimin danılmaz xidməti vardır.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə böyük qaydışı 1980-ci illərin sonu, 90-cı illərin əvvəli mətbuatda,